

HÍRLELTÁRI ÁRAK:

A kiadványban átvéve:
 Egyszerre — 10 kor.
 Helyi előfizetésre — 4 c.
 Kézen kívül kordva:
 Egyszerre — 20 kor.
 Helyi előfizetésre — 5 c.
 Vidékre postán szállítva:
 Egyszerre — 24 kor.
 Helyi előfizetésre — 6 c.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Eszközlet és kiadvány:
 Nagyvárad, Apáczna-utca 3.

Amennyiben kérésre visszaküldik
 vagy megfizetésre nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadványban intéseik.

Magyarországi ára 3 pengő.

NAGYVÁRAD, decz. 14.

Tisza napja.

Tisza István gróf miniszterelnöknek senki sem tesz jobb szolgálatokat, mint aki legjobban fenekedik reá — Körber, az osztrák miniszterelnök.

Az a többség, mely Körber miniszterelnököt támogatja, nagyon gyenge szákkal van egymáshoz fűzve. Ausztriában tudvalevőleg nincs kormánypárt olyan értelemben, mint minálunk. Hanem a különféle frakciók esetről-esetre tömörülnek a kormány köré, amint a kormány által adott programm némileg egyezik az övékkel. Mert a német pártok és a centralista főurak, nagybirtokosok pártjára támaszkodik Körber. Ezeknek a szemében pedig nagy szákat képeznek az obstrukció által részben kiküzdött nemzeti vívmányok s általában a magyar nemzeti követelések. Ezek még mindig Gesamtmonarchiáról álmodoznak s ezek ösztönzik minduntalan Körbert az ellenünk való kirohanásokra.

Tisza pedig jól tudja azt, hogy állását lefelé semmivel sem erősítheti meg jobban, mint nemzeti színű frázisokkal és Körber esetlen támadásainak és tulkapásainak erélyes visszautasításával. Ebben azután — meg kell adni — remekel.

Neki nincs mit félnie attól, hogy Bécsből elejtek, mert hisz Bécs nagyon jól tudja, hogy Tisza reá nézve a legalkalmasabb, mert legkevesebb nemzeti követeléssel lépett fel a korona előtt.

Igy aztán könnyű győzelmet arat s egyre jobban megerősíti pozícióját.

Ujabb nagy diadaláról a következő tudósításunk számol be:

Tisza Körber ellen.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, decz 14.

Az osztrák miniszterelnöknek szombaton az osztrák uralkházában elmondott beszéde miatt tartott ma ülést a magyar képviselőház. Az elnöknek tizenegy szóok: *Hódossy Imre, Kossuth Ferencz, Bartha Odón, Kaas Ivor, Polonyi Géza, Lovász Márton, Ugron Gábor, Visontai Soma, Apponyi Albert, Csávolszky Lajos és Holló Lajos* jelentkezett felszólalásra és megadta a feleletet *Körbernek Tisza István gróf miniszterelnök is.*

A mai ülésen *Perczel Dezső* elnököl. Több bejelentés után *Hódossy Imre* állott fel szólásra.

Az osztrák országgyűlés urakházában egy interpelláció alkalmából vita folyt, a melyben résztvett az osztrák miniszterelnök is. A vita kiterjedt a magyar országgyűlési tárgyalásokra is. Hogy mi volt a célja a vitának, azt nem keresi a szöveg, de hogy az a mód, ahogy lefolyt a vita, a kiegyezés megszilárdítására nem éppen alkalmas. Foglalkozni akar azonban a vitába belevont néhány alapvető tétellel. Körber szerint a kiegyezési törvények alapirányzata a *monarchia egységének* fenntartása volna. Ennek éppen az ellenkezője az igaz. A 67-iki kiegyezés megbuktatta azt az irányzatot, mely egységes birodalmat akart alkotni, az egység helyébe a kiegyezés a dualizmust állította, mely szerint Ausztria és Magyarország két különálló állam. Ez az 1867-iki törvények csaknem minden szakaszáról nyilvánvaló: Körber felfogása teljesen téves. Az osztrák urakházában úgy beszélnek a kiegyezésről, mintha az ellentétben állana a hadügyiirányzattal.

Felkiáltások balról: Gyakorlatilag úgy van.

Hódossy Imre: Legyenek az osztrák urak meggyőződve, hogy abban a perczen, amidőn látni fogjuk, hogy letérnek a 67-es kiegyezési alapról, úgy visszatérnénk arra az alapra, melylyel ez eljárásukat megtorolhatjuk (Zajos helyeslés. Ugy van!) Midőn az osztrák felfogás és tulkapás velünk szemben a törvényeket helytelenül magyarázza, úgy kénytelen leszünk ő felsége a királylyal egyetértőleg megtalálni a módokat, mely Ausztriával csakis az érintkezési viszonyra szorulna. Az osztrák jogtudósok elismerik törvényeink világos rendelkezéseit és így nyíltan kitetsző, hogy az osztrák urakházában elhangzott beszédek helytelenül imputáltak. Magyarország államiságát és függetlenségét mi mint egy ember barkedvel szemben is biztosítani fogjuk. (Zajos helyeslés és éljenzés jobbról és balról).

Tisza válasza.

Tisza István gróf miniszterelnök: Rövid időre akarja igénybe venni a Ház figyelmét, de mulasztást követne el, ha nem emlékeznék meg arról az elsomorító jelenségekről, melyek az osztrák urakházában a minap vita tárgyát képezték. Elsomorították e jelenségek, mert agasztónak tartja azt, hogy minden lépten-nyomon, ismét és ismét élő remonisztranciával találkozunk ama, az összbirodalom egységére célzó centralisztikus hajlamokkal, melyek anynyi veszedelmet okoztak már monarchiánknak, melyeknek előtérbe lépte ujabb veszedelembé sodorá a trónt és monarchiát.

Két ízben érvényesülhetek az államhatalom egész súlyával és erejével ezek a centralisztikus törekvések, mindkét ízben rövid idő alatt végveszedelembé sodorták a trónt és monarchiát, mindkét ízben a magyar nemzetnek királyához és alkotmányához való egyenlő hűsége volt az, ami a veszedelemből a meentség útjára terelte az uralkodót.

A második alkalommal a magyar király

atjai szíve és belátása, s a magyar államférfiaknak nagyszabású koncepcziói új alapokat raktak a monarchia jövő politikájának, melyek lehetővé teszik a nemzeti alapon való fejlődést, mely megiffija az osztrák viszonyokat is. E koncepczió feltétele volt az is, hogy az osztrák állami életet megerősítette. Fajdalom, azok az erők, melyek egész monarchiánk fölött dominálni akarnak, még arra se bizonyultak elég erőseknek, hogy Ausztriában magában megfelelő szilárdsággal kezeljék a hatalmat. Aggódva látjuk az állami kapocs meglazulását s az összetartás szétesését az osztrák államban.

Ily körülmények közt valóban végzetes elvakultság az, hogy ezek az igen tiszteletreméltó és komoly tényezők, akiknek hivatása volna egészséges állami élet alapjait lerakni Ausztriában, nem erre használják fel ügyüket, hanem Magyarországgal szemben oly igényekkel lépnek fel, a melyek aztán pártkülönbség nélkül szemben találnák magukkal az egész Magyarországot. (Helyeslés.)

Az osztrák miniszterelnök kifejezést adott annak is, hogy az ő felsége által engedélyezett katonai reformok még *befejezést nem nyertek*. Ez annyiban igaz, hogy az előkészítés stádiumában vannak.

Igaz, hogy az ő felsége által engedélyezett reformok még nem hajtottak végre, de egyenesen a korona iránti loyaltás ellen véte, aki kétségbe vonja, hogy az, amit itt a korona nevében kijelenttem, nem becsületesen s őszintén ígértetnek. (Zajos helyeslés jobbról.) Azok a reformok a magyar nemzeti aspirációkat kielégítik, de a 67-iki kiegyezés szellemével is megegyeznek; az *Andrássy Gyula* kiegyezésével s főleges dolgokat végeznek Ausztriában, mikor a hadsereget védelmezik. A nemzet ismételtlen megmutatta, hogy a 67-iki kiegyezés mellett foglal állást, hisz, hogy így lesz a jövőben is. (Nyugtalanág, kiáltások a szélsőbalon: Ez nem dogma! Majd meglátjuk!) De a függetlenségi pártnak senkise tesz jobb szolgálatot, mint azok, akik Ausztriában a 67-es kiegyezésbe hamis magyarázatot visznek be s centralisztikus politikát üznek. (Hosszas taps, éljenzés a jobboldalon.)

Kossuth Ferencz.

Kossuth Ferencz: Megfoghatatlan, hogy a szomzédos állam miniszterelnöke minduntalan beleavatkozik Magyarország belügyeibe. Az a tisztelt ur meglepődik, hogy volt egy 1848. Ha Körber tovább folytatja okvetetlenkedését, a két állam között oldhatatlan gyűlölet fog kifejlődni. A magyar alkotmányunk folytonos félremagyarázása meg kell, hogy győzze a tulajdon is a 67-es alap tarthatatlanságáról. Küzdeni fogunk a függetlenségi eszmékért. (Kaas Ivor feltűnő gunyosan mosolyog.)

Nagy karácsonyi vásár
 megkezdődött **FÁBRY TESTVÉREK**
 áruházában Nagyvárad Fő-utca
 Keresztény üzlet.

mely alkalommal az összes raktáron levő áruk meglepő olcsón kerülnek eladásra.

Hölgyeknek, férfiaknak és gyermekeknek ajándéknak legalkalmasabb, *hasznos és czélszerű* árucikkekben meglepő szép újdonságok, rendkívüli nagy választékban.

Telefon az egész megyében 76. sz.

Kossuth Ferenc: Hiába nevet a képviselő ur, mi a 35 év óta folytatott tántorítatlan küzdelmet hazánk felvirágozása érdekében folytatjuk rendületlenül mindaddig, míg eszméinket győzelemre nem visszük. (Zajos helyeslés.)

Bartha Ödön közjogi hamisításnak mondja Körber theoriáját.

Kaas Ivor báró annyiban igazat ad Körbernek, hogy Tisza István gróf mindezeidig semmi pozitív nyilatkozatot nem tett a katonai reformokra vonatkozólag.

Polonyi közbeszólása után **Lovászy** támadta Körbert s erélytelennek és kifejezéstelennek állítja Tisza választát.

Lovászy beszéde után rövid szünet következett.

Szünet után **Apponyi Albert** emelkedett szólásra.

Apponyi beszéde.

Apponyi Albert gróf örömmel látja, hogy a miniszterelnök **Hódossy** programját lényegében magáévá tette, de mindez tettek nélkül álarcozás lehet. Pedig vigyáznunk kell, mert a Körber nyilatkozatai nem egyéni vélemények, hanem százados tradíciói Ausztriának.

Konstatált tény, hogy a Körber felfogását osztja a korona, mert az az összbiradalom tendenciáját szolgálja, ez pedig az uralkodóház százados tradíciója. (Helyeslés, taps a baloldalon.)

Míg Magyarországon a jobb oldalon is csak azért foglaltak állást a magyar vezényleti nyelv ellen, mert nem tartják alkalmasnak az időt és viszonyokat e nagy reform kerestül vitelére, addig Ausztriában célzatosan idegenkednek a reformoktól, mert az összmonarchia eszméjének meggyengülésétől félnek.

A kiegyezés megalkotói pedig éppen a közönség ellenére alkották a 67-es törvényeket a beolvasztás megállítására.

A felségjogokra vonatkozólag kifejti, hogy bár mindenre beigazolható, hogy a nemzetől a királyra ruházott örökös **felsőjog**, csak éppen a **vezényleti nyelv meghatározása nem**.

Erre vonatkozó nézeteit még bővebben ki fogja fejteni, ha a parlament ismét normális viszonyok között tárgyalhat.

Ugron Gábor nem látja elég erőteljesnek Tisza választát, meg kell ragadni azt a kezdet, melyet ellenük ütésre emeltek.

Ezután **Visontai Soma** szólalt meg föl s rövid vita támadt a napirend megállapítása körül. Végül abban állapodtak meg, hogy a legközelebbi ülést pénteken vagy a delegáció tisztelgése miatt esetleg szombaton tartják.

A nemzeti párti képviselők visszalépése a szabadelvű pártba.

Tisza mai fényes beszéde a politikai helyzet tisztázására fog vezetni. Az ellenzék összes elfogulatlan tényezője a beszéd hatása alatt a legnagyobb elismeréssel adóztak Tiszának.

A nemzeti pártiak közül **Issekutz Győző**, **Sziklai Ede**, **Blaskovich Ferencz**, **Szentiványi Gyula** levelet intéztek a szabadelvű párt elnövéhez, amelyben elismeréssel adóznak Tisza mai beszédéért, amennyiben Magyarország önálló államiségét oly erőteljesen miniszterelnök még nem hangoztatta. Miután nagy vitális érdekeink Ausztria részéről folytonos támaszban részesülnek, mi eltekintünk a részletekérdésektől és a kormány hazafias politikáját lelkesedéssel támogatni fogjuk.

A főispánváltások.

A Budapesti Közlöny vasárnapi számában több, a főispáni karban történt változást közöl. Ovasva az ezekre vonatkozó királyi kéziratokat, elgondolkozva a neveken, eszünkbe jut valami. A főispáni állás bizalmi állás. A főispán az egész államkormányának volna politikai megbízottja, de mert személyi ügyekben

felső hatósága a belügyminiszter, természetes, hogy legközvetlenebb összeköttetésben a belügyminiszterrel áll. Minthogy pedig nálunk — bizonyos időkben a belügyi tárczának és a miniszterelnöki székeknek közös tulajdonosa van, talán éppen a tiszta, szabad és független választások érdekében, a kormányelnökök sietnek a saját guszusuknak megfelelő főispánokat kreálni. A főispánváltások tehát mindig biztos jelzői a föllépő politikai irányzatnak. Ez látszik a jelen esetekből is. A vasárnapi hivatalos lap a következő főispánváltásokat hozza:

Bartal Aurél orsz. képviselő Pozsony megye és Pozsony város főispánja lett. Gróf **László István** brassói főispán Maros-Torda vármegye és Maros-Vásárhely főispáni székét vette át. **Puky Gyula** debreczeni főispán fölmentetett minden elismerés nyilvánítása nélkül Ugy-szintén fölmentetett **Désy Zoltán** Szolnok-Doboka megye főispánja. O legalább kapott dicséretet szolgálataiért.

Puky utódja Domadidy Elemér lesz, ki-nek installációja e hó 30-ára van tervezve. Már készülnek rá Debreczenben.

Kossuth Czegléden.

Sajátságos jelenség **Kossuthnál**, hogy szinte beteges érzékenységgel magyarázhatja a leszerelést.

Igaz, hogy sok volt már az obstrukcióból is, a leszerelésből is, de hát ez a párt izlés dolga. Taktikai fogás az obstrukció is, a leszerelés is. Ha védekezni kell a végén, abból bizonyos, hogy vagy az obstrukció volt hibás, vagy a leszerelés volt hiba. A mi véleményünk szerint, így a mint esett, mind a két hiba volt. Az obstrukciót kár volt megkezdeni hirtelen előrántott, elő nem készített óriási reform miatt, de semmiért leszerelni is hiba volt. Gazdasági kárt tett az obstrukció hosszú tartama alatt, az bizonyos, legalább ilyen előnyöket szerzett volna a végén.

A **czeglédi nép**, mint pártoktól független tudósítások jelzik, nagyon hűvösen fogadta Kossuth szereplését.

Rosner Ervin fiuemei kormányzó.

A hivatalos lap vasárnapi száma közli **Rosner Ervin** báró máramarosi főispánnak fiuemei és magyar-horvát teng-rparti kormányzóvá történt kinevezését. **Rosner** neve nem ismeretlen Nagyvárad közönsége előtt, 1876-ban a nagyvárad kir. kath. jogakadémián a jogtörténet és egyházjog h. tanára lett, később rendes tanár. 1887-ben a főrendiház tagja, majd a szécsényi kerület orsz. képviselője, nemsokára Hont, később Máramaros megye főispánja lett.

A kereszténység és az evolúció.

Dr. Hoványi Gyulától.

Ha nem hódolunk pusztán az élet- és fajfenntartás ösztönének, mi nem is lenne hozánk méltó, úgy bensőnk mélyéből, akaratlanul is fölvetődnek e kérdések:

Honnan a mindenség?

Honnan az ember?

Miért van a világ?

Miért élünk?

Avval senti se áltassa magát, hogy e kérdések elöl kitérhet.

Mert tényleg mindnyájan, ha fejűnket nem s törjük rajta, mégis adunk reá választ: életünk berendezésével.

Mivel pedig az emberiség történetének tu-

lajdonképeni, egyetlen és legmélyebb tárgya: a hitetlenség konfliktusa a hittel (Goethe), ezért választunk is vagy a keresztjelében, vagy a pillangóvá átváltozott hernyó (a pozitív filozófia) jelében adjuk.

Állítsuk tehát szemtől-szembe e két homlokegyenest, ellenkező álláspont főbb tanítását.

A kereszt azt tanítja:

Isten a világot **semmiből** teremtette. A Hernyó-Pillangó pedig: az anyag, az energia, (értsd: a világ) örökidőktől fogva létezik.

A kereszt arra tanít: Isten nemcsak teremtette, de fönt is tartja és **kormányozza** is a világot.

A Hernyó-Pillangó pedig így oktat: Senkisem kormányozza a világot. Vastörvények szerint történik minden. A törvények törvénye, pedig a fejlődés. Ásvány, növény állat, ember, égitest mind mind-ennek, az egy Urnak szolgálja.

A kereszt arra: Isten az ő véghetetlen gondolat gazdaságánál fog teremtette az egymástól **lényegileg különböző** ásványt, növényt és állatot és ezeknek számtalan fajait és végre az embert.

A Hernyó Pillangó pedig arra oktat, hogy a hidrogén, nitrogén, széneny és kén véletlen összetalálkozásából keletkezett az életnek első csirája, ebből csupán külső tényezők által a fejlődés folytán lett a növény, majd az állat.

A kereszt arra tanít: Isten az embert **saját képére** és hasonlatosságára teremtette. Tehát az ember halhatatlan lélekkel bir. Esze és szabad akarata van.

A Hernyó-Pillangó arra oktat: a vég-lényekből (protozoakból) fejlődés által lett a vég-felé a majom, majd majom-ember (Proanthropos) és ebből az ember. Az anyagtól különböző valóság: a lélek nem létezik. Szemben a durvább fajta anyaggal csak megfionomodott anyag van.

A természetben minden, de minden ércztörvények alatt áll, az embernek szabad akarata nincs, erény és bűn ép oly szükségszerű termékek, mint akár cukor vagy vitriol. Az ember esze az állat eszétől csak fokozatilag különbözik, de nem a lényegbe vágólag. Az ember semmi egyéb: egy tökéletesebb állat.

A kereszt arra tanít: az ember rendeltése: **Isten dicsősége és lelkének üdvössége** Isten- és f-lebaráti szeretet által.

A Hernyó-Pillangó pedig arra oktat: az állatember célja: az élet teljes élvezete és altruistikus közreműködés abban, hogy társai hasonlót tehessenek.

A kereszt arra tanít: az ember magatartására nézve **irányítást** nyer a vallás-erkölcs — a jog örök, változhatlan elveitől és bir általános örök emberi vonásokkal, tulajdonságokkal.

A Hernyó-Pillangó ellenben: az erkölcs, a jog, sőt maga a vallás szükségszerűleg a gazdasági élet változatával együtt változnak. A fejlődés által az emberi természet egészen átalakul. Minden módosul. Örök, változhatlan eszmék nincsenek.

A kereszt arra tanít: az ember magára hagyatva rendeltetését nem érheti el, tehát a **természet fölött** való segélyre rá van utalva.

A Hernyó-Pillangó pedig arra oktat: Az ember önmagának elég, csak önmagára támaszkodjék. Esze és fizikai ereje lehetlent alig fog ismerni.

A kereszt: az igazság, jog, a szeretet előbb-utóbb véglegesen győz **belső ellenállhatlan erejénél** fogva. Krisztus is nem avval győzedelmeskedett, hogy másokat keresztire feszítették, hanem avval, hogy őt keresztire feszítették.

A Hernyó-Pillangó: az erősebbnek mindig, mindenben, mindenütt igaza van. Az erő akkor ül a jog örökébe, mikor akar!

A kereszt végre arra tanít: van Személyes Isten, ki véghetlentül szereti az embert.

A Hernyó-Pillangó e kérdésre Isten van-e? »Old England« esküdttszéki formulájával válaszol: Ignoramus. Nem tudjuk. Sőt: Ignorabimus. Anyag Energia az már van.

* * *

Szóval a kereszt arra tanít, hogy édes szülők, mennyei Atyánk a jószágos Isten. Ideálunk: Krisztus Jézus. A szinompás lepke pedig azt hirdeti eszményünk: A Sybarita, a Mathuzálem életkoráig Herkules erejű és a bellvederi Apollo szépségű Sybarita; édes szülők: a majom (a Pithecanthropus erectus (orang-utang Jáva szigetéről), sőt Hans Friedenthal győzelemittasan fölkiált:

»Mi nem csak származunk a majmoktól, hanem mi magunk hamisítatlan majmok vagyunk.«

II.

Tehát haszabad kérdenem, hová igazodjunk? A kereszthez vagy a Pillangóhoz?

A positiv filozofia azt hirdeti: hogy csak az a tudomány, amire a Pillangó oktat, ellenben a mire a kereszt tanít, az csak Hit vagy áltudomány; továbbá, hogy csak az a világosság, a mit a Hernyó-Pillangó terjeszt, ellenben a mire a kereszt tanít, az sötétség, hivi a fekete lovagok és ők a népbütői; majd meg hogy a Hernyó-Pillangó nemcsak a jelen hanem az egész jövő, a kereszté csak a múlt különösen a sötét középkor és a jelenből csak a Baglyok; és végül, hogy ha azt megvalósítjuk, a mire a Hernyó-Pillangó oktat, akkor szegénység, betegség, rutság, testgyengeség, ostobaság, szenvedés, gonoszság, könnyelműség, mind megszűnnek, szóval földerül az emberiség arany korszaka. Vizsgáljuk tehát előadásunk keretéhez képest, igaza van-e a positiv filozofiának?

Ha a világ öröktől fogva létezett volna, akkor a világ fejlődésének már le kellett volna folynia, a világnak már holt anyagnak kellene lenni, mert minden mozgás (nevezük azt hőnek, fénynek, villamosságnak) energia kiegyenlítéséből (a világ entropiája Clausius szerint) vagy e fajta törekvésből származik, mivel pedig a kiegyenlítésre végtelen idő állott rendelkezésre, a falánk éther minden életet elnyelt volna.

Továbbá a fejlődés egymásután következő fokokból áll, az alacsonyabb fokról előre halad a magasabb fokra, melynek előzőjénél tökéletesebbnek kell lenni, ez pedig másképp nem gondolható, mint úgy, hogy a felsőbb fokon valami egészen új tökéletesség lép föl, de az alsóbb fok ezt nem adhatja (*Nemo dat quod non habet*), mert minden létező csak azt nyújthatja, amivel már maga is bír. Egy ok sem okozhat többet, mint a mi az okban benne van.

Huxley *Bathybiusa* semmi egyéb, mint egy tengeri állat válladéka. Az ősemzés (generatio originaria), a kegyelem dőfést megkapta. Virchow, Pasteur, Tyndall tanuim.

»Omne vivum ex vivo«, Az élet élettől ered, ma is szinarany igazság. Chlorból és natriumból sőt tudunk csinálni, de éleicsirát mesterségesen nem alkotunk, mert a szervetlen és szerves között a különbség lényeges. A törvénye az előbbinek az energia csökkenés, természete a változatlanság, célja a kristályosodás, ellenben az utóbbi törvénye az energia gyarapodás, természete az anyagcsere, a változékonyság. A szervetlent a részek határozzák meg, míg a szer-

vesnél az egész határozza és vezeti a részeket. A holt anyagot, például a gépet egy pontról hozzuk mozgásba, míg az organismus mozgató ereje nem egyedül az agyban, a szívben, a gyomorban, a tüdőben, hanem az egészben rejlik, a szerves életereje nem ül az atomokon, mint a mozdonyvezető a gépén, hanem az anyaggal egygyé lett, azt élleti. De nem csak a szervetlen különbözik a szervestől, hanem még a növény, állat és ember között is lényeges különbség van, míg a növény csak vegetál, az állat érez, az ember pedig észszel és szabadakarattal bír.

Továbbá a majom ember (a Phroanthropos) és a félig kész, átmeneti állatok, növények, melyekre a darvinizmusnak oly nagy szüksége volna, a »missing link« sehol se, föld alatt, föld feletten nem találhatók.

A biogenetikai törvény a tudomány tűz próbáját ki nem állja.

Ime tehát a darvinizmus és a mechanikai evolucio tarthatatlan, csak a tervszerű evolucio gondolatának van magva. Így a teremtmények tervszerű fejlődését már 1500 évvel előbb szent Ágoston tanította. Albertus Magnus pedig a növények és állatok átalakulásáról ír. Hisz a fejlődés nem gondolható bizonyos erővel, tulajdonságokkal előre felruházott kezdet mintegy mag nélkül, a melyből; törvény, terv nélkül, a mely szerint és cél nélkül, a melyre irányul a fejlődés. Ez az oka annak, hogy a forgó szél által fölhevített utcaszemét mozgásában nincs evolucio.

Tehát minden fejlődés egy véghetetlen tökéletes lényt fedez föl, kiben mindazon tökéletességek, örökidőktől fogva valóságok, melyek az ő világtérve szerint fokozatosan kifejezésre jutnak. Így, csak is így érthető, hogy a felsőbb fokon valamely újabb tökély nyilvánul, oly tökély, melyet a véghetetlen tökéletes lény az Isten már a teremteskor önmagából behelyezett az anyagba.

Minél lassabb a fejlődés, annál talpraesettebben bizonyítja, hogy Isten akarata szerint történik, mert évezredek alatt hajszálnyira se hajol el, a bele helyezett fejlődési iránytól és a fajon szigoruan belől marad. A mindenség nem chaos, hanem kozmos, vagyis abban bámulatos tervszerűség, rend egymásba illés nyilvánul. A vak véletlennek lehet-e eredménye, e bámulatos Harmonia? Már Cicero kérdezte: Ha valaki egy pár ezer ABC-et összedobol, vajjon lesz-e ebből könyv? Pedig ez könyvben elképzelhető, mint a világtér létrejötte a véletlenből.

Hisz ha egy vadonban, hol mint szoktuk mondani »a madár se jár«, egy padra akadunk, fogják-e azt gondolni, hogy a pad a mechanikai energiák véletlen játékának az eredménye? fogjuk-e gondolni, hogy a vihar véletlenül tört le egyenlő magasságban 4 fasudarat? fogjuk-e gondolni, hogy egy nagy fát, véletlenül rágták deszka formára a férgek? hogy véletlenül hullott a férgek rága deszka a 4 czölőpre?

Nem. Hanem egyszerűen azt fogjuk gondolni, hogy ott ember járt már és az készítette a padot.

III.

Hu törekvés tehát az, mely a világ mindenség rejtélyét Isten nélkül pusztán materia és energia segítségével próbálja megfejteni.

Erre vállalkozott a természettudományi irány a filozofiában. De kudarcot vallott, mert nem képes áthidalni azt az űrt, mely élőt az élettelen anyagtól, az érzőt az érzéketlentől és végül a gondolkodást és akarást az anyag mozgásától elválasztja.

A mechanikai evoluciónak e kudarca pedig új és fényes bizonyíték arra nézve, hogy a kereszténység hitelvi és a tudomány között nincsen, nem is volt, nem is lehet ellenmondás, mert az Igazság csak Egy, ennél fogva önmagának ellent nem mondhat, a látzólagos ellenmondás pedig csak akkor bukkan föl: ha vagy egy tudományos mezbe öltöztetett véleményt a tudománnyal vagy a kereszténység dogmáját valamelyik hittudós subjektív nézetével fölcseréljük.

De a világrejtélynek a mechanikai evolucio és a darwinizmus segítségével való megoldása nemcsak szerfölött hiányos és egyoldalú, hanem veszedelmes is. Mert ha köztudattá az válnék, hogy a világ mindenség semmi egyéb, mint atom és annak mozgása: akkor az emberben, az állatnak, a szarvát még jobban növelődik. Akkor dőzsölhetne az Egoizmus; akkor diadalát ülné a Solipsismus; akkor ez lenne jelszó: élvezek ma, élvezek holnap, míg csak erszényemből és ami még fontosabb, egészségemből telik.

Ha nincs Isten, ha nincs halhatatlan lélek, ha nincs szabadakarat, ha nincs semper idem erkölcs, ha nincs Isten előtt felelősség, akkor honnan merítsünk erőt arra, hogy az élet terhet viseljünk és hogy az élet válságos óráiban is helyt álljunk?

Ha nincsenek örök változhatatlan eszmék: akkor esthetikai, intellektualis és moralis javaink értéke alparira sülyed és vele az emberiség egységének és solidaritásának fenséges gondolata sárba tapostatnék, a művészetek és az irodalom pedig nem az öröksépet az igazságnak visszatükrözését fogják szolgálni, hanem az Érzékiséget; a művészet és irodalom nem arany tálon fog egészséges gyümölcsöt nyújtani, hanem piszkos kézzel rothadtat élénk szórni; a Család, az Állam és az Egyház pedig, minden igaz kultura kutfeje és célja ingadozóvá tétetnek.

A kinek ez százize szerint való, az a positivizmus sima lejtőjén lefelé csuszlik.

Mi ellenben az idealizmus ösvényén állhatatosan ügyekezünk fölfelé a kereszthez.

A kereszthez, melyet Krisztus urunk oly mélyen a földbe tötött, hogy onnan halandó ki nem huzza, hívják Darwinnak, Comtenak, Spencernek, Vogtnak, Häkelnek.

Telepedjünk le annak a keresztnek tövében, mely aranyzajú sz. János aranymondása szerint: »minden parasztot a filozofusok sorába emelt« és ha tudománytalansággal vádolnak minket, találjak rendíthetetlen megnyugvást abban a tudatban: hogy Gausz — Mayer Róbert — Lord Kelvin — Helmholtz — Secchi — Amper — Galvani — Volta — Frauenhoffer — Hauy — Liebig — Chevreul — Ritter — Cuvier — és Pasteurrel vagyis a matematika, az astronomia, a fizika, az optika, a chemia, a geografia, a minerologia, a geologia, a fisiologia, a zoologia legkiválóbb művelőivel, világhírű tudósaival a kereszt alatt egy társaságban vagyunk. Azokkal a tudósokkal vagyunk együtt, kik nélkül a természettudomány ugyan még hol baktatna?

A positiv filozofia, e selymes lepke ama csillogó ígéretére pedig, hogy ő deríti föl az emberiség arany korszakát, csak azt feleljük: A kereszténység új földi paradicsomot nem ígér, hanem e helyett e földön is az ember javát, az emberiség haladását tettekkel szolgálja.

Tényei beszélnek. Jelesül: a pogánykorral szemben az ember személyiségét érvényre juttatta; a munka méltóságának elévülhetlen be-

csülést szerzett. A tulajdon élvezését a felebaráti szeretet parancsához egyszer s mindenkorra hozzá lánczolta. A nő, a nőbe a gondos anyát, a gyöngéd hitvest, a lelkileg is tiszta hajadont a szépnem legszebb típusait örökre rehabilitálta.

Hát Európa polgárosodása és erkölcsi állapota kinek a műve? A földgolyóbis eszemeffénynek civilizációja az igazságosságra, felebaráti részvételre és a szabadságra vonatkozó jogunk gránit szilárd alapjain nyugszik. Ezt a mély fundamentumot pedig a kereszténység rakta le.

Jobb helyet tehát nem választhatunk, mint a keresztnek véghetetlen sugaru körzetét.

Innen e magos és ezért tiszta, tünde régióból kívánjuk a keresztől idegenkedőknek: szálljon hozzájuk az ócsárolt középkor karadriussza és ne repüljön tova tőlük, hanem maradjon közelükbe, nézzen merőn a szemökbe, tegye száját az ajkukra és szívja ki idegenkedésüket, hogy ők is velünk együtt vallhassak:

•En vagyok az Ut, az Igazság az, Élet!

Katholikus Szabad Liceum.

Fényes sikerű matinéval kezdte vasárnap előadásai sorozatát a katolikus szabad liceum. Pompás folytatása volt ez az eddigi sikereknek s méltó bevezetése a harmadik sorozatnak.

Előkelőségeink mind nagyobb számmal kezdik a kath. szabad liceumi előadásokat látogatni. Ebben a tekintetben a vasárnapi előadás különösen kiemelendő. Határozottan érezhető az a hatás, melyet az előadások most már nemcsak a hölgyközönségre, hanem városunk intelligens férfaira is gyakorolnak.

A műsor úgy is volt összeállítva, hogy a legkényesebb izlést is kielégítette. Magas színvonalon állt, komoly is volt s mégis lekötötte az érdeklődést teljesen.

Központul szolgált az ünnepélynek dr. *Hoványi* Gyula kir. kath. jogakadémiai tanár szónoki beszéde. Korunk egyik vitás tudományos, főleg természetbölcséleti kérdéséről, az evolúzióról beszélt, párhuzamba állítva azt a kereszténységgel. Velős tömörséggel foglalta egybe a két irány vezérelveit s természettudományi alapon, kétségtelen bizonyossággal mutatta ki, hogy az evolúció mint egy világnézet abszolút alapja ki nem állja a bírálatot, hogy az evolúzióból a világ és az ember eredetét, fennállását és végcélját megfejteni nem lehet. Minderre csak a kereszt képes, az a kereszt, melyet Krisztus oly erősen ütött a földbe, hogy azt onnan többé kihuzni nem lehet s a mely kereszt alatt a legkiválóbb természettudósok társaságával egyesülhetünk. A tudományos, komoly fejtegetések szellemes, találó hasonlatok által találták meg utjokat a hallgatóság figyelmébe, ezek a képek rögzítették meg az egésznek meggyőző erejét, a beszéd világossága, áttekinthetősége a legszigorubb bírálót is dicsőretre ragadta s a lelkes előadás, hangulatos, tüzes befejezés viharos tapokat provokált. A jelen volt előkelőségek sorban siettek a kiváló szónoknak gratulálni a beszédhez, mely minden jelenvoltra mély benyomást gyakorolt.

Méló művészi párja volt e beszédnek *Brocken* Béla zongorajátéka. A művész, úgy tudjuk, városunkban kíván letelepedni s a katolikus körbeli fellépését bemutatkozásnak szánta. Nos hát ennél szerencsésebb bemutatkozást nem is kívánhatott. Egyszerre elragadta a közönséget első fellépésével. *Liszt* Ferenc

Rigolettóját és Spanyol rapszódiaját játszotta csodálatosan fejlett technikával s mély érzéssel. Ujjaiban erő egyesül a könnyedséggel: a legnehezebb trillákat, futamokat meglepő biztonsággal, az eredeti tempó pontos betartásával játszotta. Egész előadását igazi művészi finomság jellemezte s megérdemelte, hogy a művészt a közönség szünni nem akaró tapsal fogadta. A zeneértők pedig elhalmozták gratulációkkal. Nagyváradi költözése határozott nyereség lesz zenei életünkre.

Az ünnepély bájos kis leányok koszoruja közepette játszódtott le. Az Orsolya-zárda tanítónőképződjének növendékei énekelték el *Nevoráll* István, a kiváló zeneszerző és énektanár vezetése alatt fényes sikerrel Mozart Himnuszát, befejezésül pedig Baumgarten Hazámhoz cz. dalát. Az énekkarban következők vettek részt:

I. Soprán:

Bátin Gizella, Bertin Gizella, Balázs Anna, Bitye Karolin, Bezanovits Olga, Buhl Terike, Buzáth Margit, Budaházy Olga, Czvip Jolán, Fassie Eugenia, Grész Stefí és Mili, Grivasé Mária, Herkner Szidi, Jalaksa Ilona, Nutiu Etelka, Schönstein Erzs, Szabó Margit, Pitner Mária, Taksás Ilona, Venter Valéria, Vécsy Margit.

II. Soprán:

Bary Etel, Bérczy Mária, Brányi Gizi, Györfy Gizi, Fary Erzs, Institorisz Mária, Hazay Anna, Kovács Irén, Kollársz Ilona, Luy Mária, Mayr Erzs, Kubinyi Margit, Mile Erzs, Rok Gizi.

I. Alt:

Bérczy Erzs, Borbély Mária, Filip Anna, Fekete Mária, Gaál Emma, Grácz Anna, Hauler Hermin, Hriczkó Margit, Kiss Gizi, Kollársz Margit, Münch Etel, Melcher Margit, Muhoray Margit, Sajthy Lujza.

II. Alt:

Báldy Zseni, Láposy Erzs, Mihutz Kornélia, Mayr Mária, Páll Ella, Ruff Róza, Zdráhál Irma, Vertén Blanka.

A jelen volt nagyszámu közönségből a következőket sikerült összejegyeznünk:

Urhölgyek: Özv. báró *Gerliczy* Félixné sz. Korniss Lujza grófnő, özv. des *Echerolles* Kruspér Károlyné, dr. Agoston Péterné, Anlauf Jánosné, Bócz Gézné, Bócz Ilonka és Ella, Beleznay Antalné, Bérczi Jánosné, Békési Jánosné, Böhm Györgyné, Böhm Adél, Cseresnyés Albertné, Cseresnyés Ilonka, Csordacsics Ferenczné, Csordacsics Olga, Csipkés Ferenczné, Dús Lászlóné, Dús Piroksa, Fassie Pálné, Farkas Etelka, Ferdényi Olivérné, Ferdényi Ilonka, Farkas Józsefné, Farkas nővérek, Grósz Józsefné, Grósz Málka, Gráczer nővérek, Grósz Béláné, Herkner Péterné, Herkner Elvira, dr. Hoványi Gyulané, Hoffmann Henrikné, Huzella Gyulané, Harrach Józsefné, Justh Károlyné, özv. Korda Ferenczné, özv. Kutka Józsefné, Kutka Bella, Medvigy Mihályné, dr. Molnár Imréné, Molnár Jolánka, Meluch Lajosné, Nagy Ferenczné, dr. Nagy Gézné, Nadányi Istvánné, Nadányi Boriska, Peiser Károlyné, Peiser Sárika, Pallay Klárika, dr. Plopu Györgyné, Plopu Lucia, Rozslay nővérek, özv. dr. Személyi Kálmánné, Sebessy Lászlóné, Sebessy Erzsike, Száhlender Károlyné, Sürger Bertalanné, Szántó Jozefin, Tremhauser Rózsika, özv. Vidovich Bonaventuráné, Vinkler Jozefin, Vueskics Julia.

Notabilitások: *Vinkler* József és *Radnai* Farkas püspökök, *Palotay* László, *Grócz* Béla, *Széchenyi* Jenő, *Fetszer* Antal, *Medvigy* Mihály, dr. *Plopu* György, *Nagy* Ferencz, dr. *Bozóky* Alajos, dr. Agoston Péter, Huzella Gyula, Kozáry Gyula, Györfy László, Dús László, Böszörményi Géza, Justh Károly, Dr. Nagy Géza, Báthory Ferencz, Szmekta Odón, Kertész Miksa, Beleznay Antal, dr. Vueskics Gyula, Beke Boldizsár, Baróthy Pál, Tóth Szahó Pál, Sebesztha Hugó, Kovács József főhadnagy.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Jan. 6. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Jan. 9. Vasutasok bálja.
Jan. 10. Az új városház megnyitó ünnepe.
Jan. 18. Jogászbál.
Jan. 17. A 48-as népkör bálja.
Jan. 24. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 2. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 6. Katholikus bál.
Febr. 14. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 25. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Márcz 10. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Márcz 24. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Apr. 14. Kath. Szabad Liceum zárünnepélye (estély: Prohászka Otokár dr. szónoki beszédével.)

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauchpark) nyitva minden vasárnap és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 10 kr-ért Kedden és csütörtökön d. u. 8-6 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* **József főherceg leánya meghalt.** József főherceg családjában nagy a gyász, amelyben bizonyára az egész magyar nép is osztozik. József főherceg leánya, *Klotild Mária Raneria* főhercegnő, egy tizenkilencz éves leány tegnap két órákor meghalt. A megrendítő gyászeset teljesen váratlanul érte a magyar főhercegi családot. Nem mintha viruló egészségnek örvendett volna a főhercegnő. Régióta szivbajban szenvedett már, de a betegségnek sohasem volt akut jellege. Csak tegnapelőtti este lett hirtelen rosszul és ez a rosszullet — sajnos — nagyon is hamar végzetessé vált. A főhercegi család annyira meg volt rémtülve, hogy azonnal táviratilag értesítették a Fiumében időző *József* főherceget. Meg is érkezett tegnap reggel Alcsuthra, ahol a beteg főhercegnő feküdt. De már későn érkezett. Leányát már nem találta életben. A fiatal főhercegnőnek már csak holttestét láthatta. Az alcsuthi kastélyban a haldokló főhercegnő ágya körül az egész család gyülekezett össze a családfő és az orléansi herceg, valamint feleségének a kivételével. Az orléansi herceg most nejevel együtt világméretű uton van. De a távirat, a melyet utána menesztettek, kézbesíthető volt, úgy hogy még tegnap expressz-vonaton megérkezett az orléansi hercegi pár Alcsuthra. *Paur* József, a főherceg udvari tisztviselője tegnap reggel Alcsuthról Budapestre érkezett és a gyászesetről hivatalosan értesítette a miniszterelnökséget és a király család Budapestben időző tagjait. A királyt a kabinetroda azonnal értesítette a tragikus halálesetről. A korán elhunyt főhercegnőt Budán, a családi sírboltban a Zsigmond-kápolnában fogják örök nyugalomra helyezni. *Klotild* főhercegnő, az elhunyt hercegnő 1884-ben, május 8-án született Fiumében. Magas termetű, székehajú, szép hölgy volt, akit a kastélyban a családtagoktól kezdve a szolgaszemélyzetig mindenki szeretett, már azért is, mert az érintkezésben mindig a legkedvesebb és legszeretettelőbb volt.

* **Szegények figyelmébe.** Azok a szegények, akik segélyezésért *Szmrecsányi Pál* püspök Excelentijához folyamodtak, felhivatnak, hogy ma, december hó 15-én, d. e. 9 órákor jelenjenek meg a püspöki palotában.

* **Elkésztett királyi távirat.** Furcsa affaire támadt az angol és francia posta között. Ha a dolog, amelyről szó van, nem volna kellemetlen, igen mulatságosnak lehetne mondani. Az ügy a következő: Amikor november 26-án VII. Edvárd angol király bankettet adott a francia-angol képviselők tiszteletére Londonban, Páris városa üdvözlő táviratot küldött a bankettre. Ez a távirat éppen két héttel később érkezett meg, vagyis december 9-én. Londonban persze nagyot néztek az elkésztett udvariasságra, amely alosan rápírt az angol-francia posta híres tökéletességére. Most láza-

san kutatják az okokat, kinek a mulasztása következtében érkezett a távirat ilyen gyalogjáró sebességgel.

* **A város és a gázgyár.** Most, hogy a város és a gázgyár között a végleszámlások folynak, a város részéről oly követelések is merültek fel, melyek megfizetését a gázgyár megtagadta. Ugyanis valahányszor új utcavonalon fektették le a gázcsöveket, a város kamatnélküli kölcsön fejében fizette a lefektetés költségeit, amit akkor tartozott a gázgyár visszafizetni, ha a köz- és magánfogyasztás már az új vezeték fenntartását biztosította. Így összesen mintegy 26.000 korona összeget tartoznék a gázgyár a városnak megfizetni, de e követelésből csak 8992 koronát ismer el a gázgyár. De e mellett is felemlíti, hogy fenntartja a perelés jogát azért az összegért, amibe a vashidak építéskor az ideiglenes hidakra való csőlerakás került.

* **Karácsony és a posta.** A karácsonyi és újévi rendkívüli postaforgalom idejében a postai küldeményeknek késedelem nélkül való kezelését csak úgy lehet biztosítani, ha a közönség a csomagolásra és címzésre vonatkozó postai szabályokat betartja.

Ebből a célból a közönségnek a következőket ajánlom figyelmébe:
Pénzt és ékszert más tárggyal egybe-csomagolni nem szabad.

Az az eljárás, hogy bizonyos tárgyak, mint: nyulak, szárnyasvadak stb. csomagolás nélkül adatnak postára, lehetőleg kerülendő s így kívánatos, hogy a közönség minden csomagot jól és tartósan becsomagolva adjon postára. Mégis vadat csak akkor lehet csomagolás nélkül feladni, ha az egy darabból áll.

Csomagolásra faládát, vesszőből font kosarat, viaszos vagy tiszta közönséges vásznat, kisebb értékű és csekélyebb súlyú tárgyaknál pedig erős csomagoló papírost kell használni.

Vászon vagy papírburkolattal bíró csomagokat, göb nélküli zsineggel többszörösen és jó szoroson át kell kötni, a zsineg keresztelési pontjain pedig pecsétviaszszal kell lezárni.

A pecsételéshez vésett pec ényomót kell használni.

A címbe a címzett vezeték- és keresztnévét vagy más megkülönböztető jelzést (pl. ifjabb, idősb, özvegy stb.), továbbá a címzett polgári állását vagy foglalkozását és lakhelyét, a nagyobb városokba, pl. Budapestre és Bécsbe szóló küldemények címírataiban ezenkívül a kerületet, utcát, házszámot, emelet és ajtószámot stb. is pontosan és olvashatóan ki kell írni.

A rendeltetési hely tüzetes jelzése (vármegye) s ha ott posta nincs, az utolsó posta feljegyzése különösen szükséges.

A címet magára a burkolatra kell írni, de ha ez nem lehetséges, úgy a cím fatábláskára, bőrdarabra, vagy erős lemezpapírra irandó, melyet tartósan a csomaghoz kell kötni.

A papirlapokra irt címeket mindig egész terjedelmében kell a burkolatra felragasztani.

Netán csomagolás nélkül feladott tárgyakon a teljes címet fa vagy vastag lemeztáblára kell írni s ezt a küldeményre akként kell rákötni, hogy a zsineg végei a címtáblára legyenek pecsételve.

Felette kívánatos, hogy a feladó magában a csomagban egy az ő nevét és lakását, továbbá a címírat összes adatait feltüntető papirlapot helyezzen el azért, hogy ha a burkolaton levő címírat leesnék, elveszne, vagy pedig olvashatatlanná válnék, a küldemény bizottsági felbontása után a jelzett papirlap alapján a címet megállapítani és a csomagot mégis kézbesíteni lehessen.

Kívánatos továbbá, hogy a feladó sajátnevét és lakását a csomagban levő címírat felső részén is kitüntesse.

A hibás vagy elégtelen címzésből, valamint a czélszerűtlen vagy elégtelen csomagolásból eredő károkért a posta kárpótlást nem ad. Budapestre és Bécsbe szóló, élelmi szereket, illetve fogyasztási adó alá eső tárgyakat

(husnemű, szeszes italok stb) tartalmazó csomagok címírataira, nemkülönben az ilyen csomagokra vonatkozó szállítóleveleken a tartalmat minőség és mennyiség szerint, (pl. szalonna 2 kgr., egy pulyka 3. kgr. 2 liter bor stb.) kell kiírni.

A tartalom ily részletes megjelölése a fogyasztási adó kivetése szempontjából szükséges és a gyors kézbesítést lényegesen előmozdítja.

Schöpfung s. k.

* **A városi pénztár költözése.** Napok, sőt hetek óta költözködnek a városi hivatalok az új város háza helyiségeibe. Most a pénztár három nagy Wertheim-szekrényének elhelyezése nagy nehézségekbe ütközik, ugyanis a mintegy 90 mmázsa súlyú három szekrény oly nyomással nehezedik a souterain aránylag vékony falazatára, hogy a pénztár alatti helyiségekre fenyegető a padozat leszakadása. Kószeghy József főmérnök tehát addig megtiltotta a szekrények elhelyezését, míg kellő alépítéssel meg nem erősítik a souterain menyezését. Addig most az új város háza előcsarnokában hevernek az óriás szekrény-kolosszusok, melyeknek a beszállítása is nagy munkát adott. Tegnap késő éjjeli órákig tartott a szekrények beszállítása s éjszakára a rendőrség vette őrizetbe a város vagyonát.

* **Ismeretlen halott.** Kereki községben egy kóbor koldusasszony *Onodi* József nevű napszámosnál éjjeli szállást kért. Az éj folyamán a koldusnő nagyon rosszul lett. A napszámos jelentésére a bíró a község szegényházába vitette. Kitérére vonatkozólag az asszony megtagadott minden felvirágosítást, csak annyit mondott el, hogy a ruhájában volt 14 koronáját a falu körül ólalkodó cigányok elrabolták. Az asszony reggelre meghalt. A főszolgabíró vizsgálatot rendelt el a koldusasszony kitérének megállapítása iránt, azonban eredménytelenül. Az asszonyt lefénnyépeztették, aztán eltemették. A tolvaj cigányokat a csendőrök összefogták.

* **Az iskolák bezárása.** A roncsoló toroklob, mely pusztító kór a múlt hónapban járványszerűen lépett föl Olasziban, ijedősen terjed és szedi áldozatait a 7 éven aluli gyermekek közül. November hónapban összesen 26 esetben lépett föl, decemberben pedig már ez ideig 16 esetben történt megbetegedés. A pusztító járvány terjedésének megakadályozására a polgármester elrendelte az összes elemi iskolák és óvodák bezárását. Így tehát december 17-től január 4-ig az összes elemi iskolákban és óvodákban szünetel az előadás.

* **Rákóczi-ünnep a kath. főgimnáziumban.** Ajászóvári prémontrei kanonokrend nagyváradi főgimnáziuma az 1903. év december havának 20-án délelőtt fél 11 órakor az intézet dísztermében a kassai Rákóczi-szobor javára *Rákóczi-emlékünnepet* rendez. Belépő-díj 1 korona.

Műsor:

1. A nagyváradi főgimnázium ifjúságának indulója, *Váradi* Aladártól. A szerző vezetése mellett előadja az intézet zeneegyesülete.
2. Megnyitó beszéd. Tartja: *Novotny* S. Alfonz igazgató.
3. Rákóczi Ferenc Rodostón. Melodráma Váradi Antaltól. Szavalja: *Lukács* Béla VIII. oszt. tan., zongorán kíséri Várszeghy Lajos VIII. o. t.
4. Ünnepi beszéd. Tartja: Dr. *Kolozsváry* Béla tanár.
5. Vitézi ének Rákóczi Ferencről. Szavay Gyulától. Szavalja *Reményi* Géza VI. o. t.
6. Kurucz-imádság, Belezny Antaltól. *Szemelka* Ödön tanár vezetése mellett énekl az intézeti ifjúság énekkara.
7. A Kurucz-kor költészete. Irta és felolvassa *Ferdényi* Kálmán VIII. o. t.
8. Epilógus Lampérth Géza és Géczy István

Rodostó ez. művéből. Szavalja *Gross* Imre VIII. o. t.

9. Rákóczi-induló. Előadja az intézet zeneegyesülete.

* **Nagy idők tanuja.** Alsócsernátoni Csiky Zsigmond, Maros-Tordamegye nyug. főszámvevője, decz. 9-én 80 éves korában elhunyt Marosvásárhelyt. Csiky a szabadságharcban mint huszárfőhadnagy küzdött az erdélyi csatatereken és súlyosan meg is sebesült. Dr. Csiky Kálmán udvari tanácsos és egyetemi tanár nagybátyját, Deák Lajos kir. tanfelügyelő sógorát gyászolja a boldogultban.

* **Becsapott mágnásasszonyok.** A „Nemzeti Szalon” igazgatósága már régebb óta tapasztalta, hogy főuri támogatói körében valaki hamisított nyugtákkal pénzt vesz föl és ezzel érzékenyen megkárosítja a Nemzeti Szalon jóvedelmét. Az igazgatóság ezt a tapasztalatát bejelentette a rendőrségnek, amely megindította a nyomozást, amely csakhamar eredményre vezetett. A detektívek ugyanis kinyomozták a csalót, egy revolver-zsurnaliszta: *Gyene* Aladár, az Országos Tudósító című notórius könyv-művelő szerkesztője személyében. A vakmerő csaló sorra járta a mágnásvilág hölgyeit, akikről tudta, hogy pártoló tagjai a Nemzeti szalonnak. Ezekből a főuri hölgyektől hamisított nyugtával kicsalta a pártoló tagsági díjat és így körülbelül 4000 korona erejéig megkárosította a Nemzeti Szalont. A rendőrség a csalót letartóztatta, a Nemzeti Szalon igazgatósága pedig most kutatja, hogy összesen hány hamis nyugtát helyezett el Gyene Aladár és hogy pontosan mennyi kárt okozott az egyesületnek.

* **Bűnös üzelmek egy takarékpénztárban.** Hercegen a már régebben fennálló Lucefaru nevű román pénzüintézet mellett egy újabb alakult *Komora* név alatt, illetőleg az utóbbi pénzüintézet egyik közelfekvő faluból ide tette át székhelyét. Már régebben is beszélték, hogy baj van a Komorával. A múlt napokban megjelent Verseczen a királyi törvénytiszták vizsgálóbírója, Ilczky Mihály a város főkapitánya, Szekeres Zoltán és megvizsgálták a bank pénztárát. A vizsgálat kiderítette, hogy a pénztárból 30.000 korona hiányzik. A vizsgálóbíró kérdésre vontá Petrucz Jakab és Ljuba Pál tisztviselőket, kik a hiányt a betegnek fekvő Molin I. igazgatóra hárították. Ennek dacára is Ljuba letartóztatását elrendelték és fogva tartották. Egyben a nevezett és a felügyelő bizottság tagjainak vagyonára a bűnügyi zárlatot elrendelték. A vidéki román földmivelők között nagy feltűnést keltett a felfedezett hiány és tegnap valóságos ostrom alá fogták a pénzüintézetet betéteikért, melynek egy része azonban, úgy látszik, elveszett.

* **Vesztett ló.** Asszonyvásár községben Nagy Lajos nevű gazda embernek József fiát, mikor az a lovak körül foglalatokodott, az egyik ló vállán megharapta. A segítségére siető apát szintén karjában és kezefején megmarta. A házb-liek azonnal elhívták az állatorvost, ki konstataálta, hogy a ló megveszett. Az eltűnés intezkedése folytán a veszett állatot letartózták. A megmárt embert és fiát a Pestaur-intézetbe szállították.

* **Uj részvénytársaság.** A békés-csabai Reisz és Porjesz-féle butorgyárat egy részvénytársaság akarja átvenni, melynek élén *Lukács* György dr. Békésvármegye főispánja és *Fábry* Sándor dr. alispán állanak mint alapítók. Négy-százezer korona alapítókével indul meg a vállalat, melyből 200.000 kor. értékű a Reisz és Porjesz cég részvényjegyzése. Az alapítók nevei s a gyártulajdonosok illetlen garanciái — úgy véljük — elegendők ahhoz, hogy a még hiányzó 200.000 kor. rövid időn belül jegyezve legyen. Porjesz Mihály, a vállalat leendő vezetője néhány napig Nagyváradon tartózkodik és szívesen szolgál az érdeklődőknek részletes felvilágosítással. Részvények jekyezhetők a „Reisz és Porjesz” cég nagyváradi fiók-üzletében (Zöldfa-utca.)

x **A karácsonyi vásár** megkezdődött Wallersteia Fülöp Fiai nagyáruházában, (Nagyvárad, Bémer-tér) mely előnyös bevásárlási forrásra az uton hívjuk fel olvasóink szíves figyelmét.

x **Helyssüke miatt** az összes raktáron levő női blonokat, aljakat, gyermek ruhákat, kabátokat, **Caillér Imre nagy áruháza** végleg kiárusítja, miért is minden elfogadható árban eladás alá kerülnek. Felhívjuk reá a n. é. vevő közönség b. figyelmét, feltűnő olcsón kaphatók a legszebb női ruha kelmék, selymek, flanelek, barchettek, vásznak és fehérművek. Szőnyegek függönyök utazó takarók és lopoktróczok. Női férfi és gyermek talapok az idény elhaladása folytán meglepő olcsón. Caillér Imre nagy áruháza, Olasz Fő utca. Telefon 232.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Kedd: Koldusdiák operett.
Szerda: Lear király, dráma.
Csütörtök: Pillangó kisasszony. Szép Galathea operett.
Péntek: Sötétség, új színmű.
Szombat: Aranyvirág, új operett.
Vasárnap: d. u. A bajusz. este A sárga csikó, népszínmű.

Koldusdiák. Milőcker kedves muzsikájú operettje kerül ma színpadra a Szigligeti-színházban. A főszerepeket Ruzsinszky, Haller, T. Pogány, Agnelly, Békeffy, Horváth, Perényi, Békefi, Szathmáry, Bognár játsszák.

Lear király. Az igazgatóság Schakespeare remek tragédiáját »Lear király«-t tűzte műsorra Keszler Edével a cím szerepben. E nagyhatású reprimt szerdán tartják meg. Keszleren kívül a főbb szerepeket Somogyiné, E. Kovács, László, Tóth Elek, Bognár, Szarvasi, Déry, Szókn, Bérczi stb. játsszák.

Pillangó kisasszony és Szép Galathea egy este. Csütörtökön érdekes két darab kerül színpadra. »A pillangó kisasszony« Haller Irmával és a Szép Galathea Ruzsinszky Ilonával a cím szerepben. Mindkét darabban a társulat elsőrangú tagjai játsszák a többi fő szerepet.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 75. Bérletszám 72. (páros.)

Ma, kedden 1903. december 15-én:

Koldusdiák.

Operette.

HELYARAK: Nagypáholy 14 korona. Földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zsolye 3 kor. Kórszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Erkélyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor. Erkélyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártszék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy színlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. óráig előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap, szerdán december 16-án

Lear király.

Dráma.

IRODALOM.

A »Jó Pásztor«, e jelesen szerkesztett egyházszoneklati folyóirat most megjelent második füzeté a következő tartalommal jelent meg:

Szerzetesnői fogadalom letételek. A szerzetesi élet előnyeiről. Totola Lajos. — Evutolsó estéjére. Az élet becséről és annak mulandóságáról. T. Pelikán Krizsó. — Ujév napjára. Hiuság minden, Isten szeretetén kívül. Hollenczer István. — Ujév utáni vasárnapra. Mi a keresztény legszebb ékessége. Pákolicz János. — Vízkereszt ünnepe. Vessük össze a mi buzgóságunkat a pogány bölcsék buzgóságával. Faber M. S. J. után Nyeste József. — Vízkereszt után I. vasárnapra. A templomi, iskolai, házi oktatásról. Kudelka Gelléri. — Jézus szentséges Nevenapjára. Az Ur Jézus nevének méltósága és tisztelete. Faber M. S. J. után Nyeste József.

Szent Sebestyén napjára. Szent Sebestyén hite és csodatettei. Schwillinszky Pál. Vízkereszt után III. vasárnapra. — Az ur Jézus bennünket is meg akar tisztítani a bűn pokosságától. Siposs Agoston. — Hetvened vasárnapra. Bámujjuk Isten bölcsességét, jóságát, igazságosságát, amelylyel a földi javakat föl-osztotta. Leonhardi J. M. után Kudelka Gelléri. — Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe. A viaszgyertya jelentéséről a aath. istenitiszteleiben és a keresztény életben. Schwillinszky Pál. — Lourdesi szoborszentelésre. A szeplőtelen Szűz dicsőítése, magasztalása, lelkitisztaságának követése. Zandt Ödön.

Egész évre 8 korona. Megrendelhető: Jó Pásztor szerk. címén, Budapest, VII., Csömöri-ut 16. Ugyanott Orosz Adám szentbeszédeinek 1—4. kötete. Füzve 10 kor., kötve 12 kor.

Érdekes könyvtár című új könyvalaku szépirodalmi folyóirat első (karácsonyi) száma díszes kiállításban, tetszetős alakban, szokatlanul kiváló tartalommal jelent meg. Tartalma közül kiemelendők Mikszáth Kálmán, a kiűnő elbeszélőnek »Batyus zsidó lánya« és »Pletyka« című rendkívül érdekes novellái. Ezenkívül gazdag rejtvénypályázati rovat, ismeretterjesztő apróságok stb. tesszik a 64 oldalra terjedő füzet tartalmát. A lap előfizetési ára negyedévre 1 korona, mely összeg az »Érdekes Könyvtár« kiadóhivatalába (VIII., József-körút 65.) küldendő.

Futó csillagok. Ifjan elhunyt költőink jellemképei. Irta Prónai Antal dr. Budapest. A Szent-István-Társulat kiadása. 4-rét. 146 lap. Rendkívül kedves és megnyerő Prónai kis könyvének még formája is. De kedves, vonzó s amellet tanulságos tartalma is. Könnyed, szellemes s mégis tudományos hangon rajzolja meg irodalmunk korán elhunyt jeleseinek jellemképeit, melyek ha nem is mindig tökéletesek, de a főbb dolgokban az olvasót biztosan utbaigazítják. Az írók, akikkel Prónai foglalkozik, a következők: Anyos Pál, Dayka Gábor, Szentjóni Szabó László, Kármán József, Csokonai Vitéz Mihály, Czákó Zsigmond, Petőfi Sándor, Kerényi Frigyes, Tóth Ede, Ravicky Gyula. A tanulságos, kedveshangu kis könyvet minden irodalombarátnak melegen ajánljuk. Mondanunk se kell, hogy az ifjusági könyvtáraknak is igazi díszétül szolgálhat. Ara díszes egész vászonkötésben 1 korona 60 fillér. Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkiadó hivatalában: Budapest, VIII. ker. Szentkirályi-utca 28. sz.

EGYESÜLETEK.

A magántisztviselők egyesületének vita-rendező bizottsága ma kedden este fél 8 órakor vitaestélyt rendez **Schwarz Izidor** tiktárnak az alapszabályok módosítását illető, továbbá **Fleischacker** Hugó indítványának az »egyleti tagoknak a családi estélyeken való közreműködése« tárgyában. A tagok tömeges megjelenése kériük.

Asz. hitközség gyűlése. A nagyvárad haladó izr. hitközség vasárnap folyó hó 13-án délelőtt tartotta meg rendes évi közgyűlését. Az ülést **Wechsler** Adolf hitközségi elnök vezette. A közgyűlés mindenekelőtt a **Radó** Ignác dr. pénzügyi elnök készítette költségel-irányzatot általánosságban és részleteiben elfogadta és megállapította a hitközség és Czion-templom egyletnek a hitközség által létesített elemi fiu- és leányiskola bevételei és kiadásával bővült 1904. évre szóló budgetjét. Meghosszabbította még a közgyűlés a főkantort szerződését. Helyeslőleg tudomásul vette azokat az előterjesztéseket, melyet az iskolaszék az iskola létesítéséről és a néh. Haas Gottlieb alapítvány kezeléséről a legutóbbi 3 és fél év bevételeiről és kiadásairól benyújtott. Az utóbbi előterjesztés kapcsán jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak a kezelő bizottságnak élén dr. **Sonnenfeld** Zsigmond elnökkel a nemes alapító rendelkezésének buzgó végrehajtásáért. A napi-rend letárgyalása után dr. **Mihely** Adolf utalva dr. **Kecskeméti** Lipót főrabbi kiváló sikerére, melyet a »Dávid Ferenc« társaságban felolvasásával aratott, indítványozta, hogy a hitközség egy kiküldendő bizottság úján kérje fel a tudós főrabbit, hogy felolvasását Nagyváradon ismételje meg. A hitközség a helyes indítványt örömmel tette magáévá annyival is inkább, mert a sajtónak a felolvasáshoz fűzött magasztaló véleményét előre is beigazoltnak hiszi és így annak élvezésére a nagyvárad közönségnek is alkalmat kíván nyújtani.

MULATSÁG.

Vasutasok mulatsága.

A nagyvárad máv. vonatkisérők, állomási altisztek és szolgák »Koszoru-egyletük« zászló alapjának javára 1904. évi január hó 9-én, a Fekete sas nagytermében méltóságos dr. Beöthy László főispán, Rimler Károly polgármester, Mezey Mihály kir. közjegyző, Szmazsenka Ernő máv. felügyelő, Butyka Lajos máv. állomásfőnök, Tanay Zsigmond raktárfőnök urak védnöksége alatt tartandó hangversenynyel egybekötött zártkörű táncvigalmat rendeznek. Személy-jegy 2 kor., család-jegy (3 személyre) 4 kor. Kezdeté 8 órakor. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s hirtalpig nyugtáztatnak. Jegyek a meghívó előmutatása mellett Huzella M. üzletében és este a pénztárnál válthatók.

Műsor:

1. Megnyitó. Tartja Papp János, elnök.
2. Magyar dalok. Előadja a Kath. legény-egylet dalárdája.
3. Szavalt (Kovácsok sztrájkja). Tartja Hegedűs Soma.
4. Enek. Előadja Ruzsinszky Ilona, a Szigligeti-színház művésznője.
5. Szavalt. (Tűzek). Tartja Barát István.
6. Enek. Előadja Horváth Kálmán, a Szigligeti-színház tagja.
7. Rákóczy. Előadja a Kath. legény-egylet dalárdája.
8. Zárszó. Tartja Hegedűs Károly, elnök.

A 48-as népkör bálja.

A nagyvárad függetlenségi és 48-as népkör mint minden évben, ugy az idén is előreláthatólag szép sikerű bált rendez. **Január hó 17-én** a Zoldfa dísztermében lesz a mulatság, melynek sikere érdekében a választmány által kiküldött rendező bizottság **Németh** Antal előklete mellett nagyban buzgólkodik. E tárgyban a bizottságnak most volt az első értekezlete, melyen megalakították tánczrendező bizott-

ságot. E bizottság f. hó 17-én c-ü.örülökön este 8 1/2 órakor a kör helyiségében ismételtén gyűlést tart, a bál több fontos ügyeinek megbeszélése végett melyre a rendező bizottság tagjai ez uton is meghívotnak.

NYILTTÉR.

≡ Karácsonyi ≡ ajándéktárgyak:

Drágakövek, ékszerek, arany órák, ezüst evőeszközökből és dísz tárgyak, a legnagyobbat választékban és legszolidabb árak mellett kaphatók 433

KÁLMÁN SÁNDOR

ékszerésznél.

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Javitások és átalakítások a legfinomabb kivitelben.

Telefonszám: 409.

Telefonszám: 409.

Hatóságilag engedélyezett

végeladás.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy Bémer-téri fióközletemet felosztatom s ennél fogva a raktáron lévő *férj divat-, díszmü- és játék-árakat* mélyen leszállított áron, (beszerzési áron alul)

teljesen kiárusítom.

LEIPNIK MIHÁLY,

uridivat nagyáruháza

Nagyvárad, Bémer-tér.

Telefon 362.

449

Az üzlethelyiség berendezéssel együtt kiadó.

Hirdetmény.

A „Nagyvárad Hítelbank Részvénytársaság”

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.) elfogadott betéteket könyvecskékre és folyó számlára: 6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os kamatot fizet.**

Előnyös feltételek mellett leszámított váltókat.

Jelzálogra kölcsönöket nyújt.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Nagyvárad, 1903. december hó.

Az igazgatóság.

Eladó borok.

A nagyvárad i. sz. Főtisztelendő káptalan bagaméri szőlőjéből 80 Hl. 1903. évi, — h.-k.-ujlaki szőlőjéből 70 Hl. 1903. évi seprős bor eladó.

A borok az uradalom központi irodájánál (Sal Ferencz-utca) megtekinthetők, a hol az eladási feltételek is közölve lesznek.

Papp Imre s. k.,
urad. főtiszt.

584.

TAVIRATOR.

A delegációk megalakulása.

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) A delegáció tagjai ma tartották alakuló gyűlésüket. A delegáció elnöke gróf Szapáry Gyula, alelnöke Széll Kálmán.

Apponyi Albert gróf bejelentette, hogy a király elé vezetendő küldöttségben nem vesz részt s egyszersmind kérte, hogy ezuttal a hadügyi bizottságba oszszak be őt. Erre vonatkozólag Tisza István ígéretet tett.

A delegációt valószínűleg Széll Kálmán vezeti a király elé.

Ki megy? — ki marad?

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) A szabadelvű pártban élénken tárgyalják a helyzetet. Általános vélemény, hogy a történetek után Tisza vagy Körber állása tarthatatlan. Beavatottak Körber távozását mint befejezett tényt emlegetik.

Karácsonyi jutalék a vasutasoknak.

Budapest, decz. 14. (Saj. tud. táv.) Nagy örömet hoz a táviró a vasutasoknak. Ugyanis Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter rendeletére azok között a vasuti alkalmazottak között, akiknek a fizetése 2200 koronát meg nem haladja, 100.000 koronát osztanak ki arányos jutalék képen karácsony előtt. A jutalék kiosztását már december 18-án megkezdik.

Dániel titkos tanácsosi esküje.

Bécs, decz. 14. (Saj. tudós. táv.) Ő felsége ma délelőtt 10 órakor Dániel Gábor képviselőházi volt elnököt valószínűs belső titkos tanácsosi minőségében eskettette fel. Az ünnepies szertartáson Goluchowski gróf külügyminiszter és Abensperg-Traun Hugó gróf szerepeltek. Az eskümintát pedig feltzdorfi és szimitzi Schultes Károly lovag miniszteri tanácsos olvasta fel.

A honvédelmi miniszter Bécsben.

Bécs, december 14. Nyiry Sándor honvédelmi miniszter e hó 13-án este Budapestről ideérkezett. (M. T. I.)

Zsilinszky államtitkár Kolozsváron

Kolozsvár, decz. 14. Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi miniszteri államtitkár Kiss Géza államtudományi doktornak ma tartandó jogtudományi doktorrá való sub auspiciis regis felavatására ideérkezett, hogy a király személyét képviselje. Kisérletében vannak

dr. Gopcsa László miniszteri osztálytanácsos és Nelda miniszteri fogalmazó. A pályaudvaron Apathy egyetemi rektor, Pisztory jogikari dékán és Szvacsina polgármester, kir. tanácsos fogadta az államtitkárt, ki a New-York-szállóban szállt meg. (M. T. I.)

Reiner főherceg jubileuma.

Bécs, december 15. Reiner főherceg katonai szolgálati jubileuma alkalmából ma ideérkeztek Péter Ferdinánd főherceg Linzből, József Ferdinánd főherceg Laibachból, Frigyes főherceg Pozsonyból és Jenő főherceg Innsbruckból. Ferencz Szalvátor főherceg és Mária Valéria főhercegnő este Vallseeből, József Agost főherceg holnap délben Budapestről érkeznek ide. (M. T. I.)

Az osztrák delegáció.

Bécs, december 14. A Reichsrath-korrespondenz jelenti: Az osztrák delegáció megnyitó ülése kedden, e hó 15-én délelőtt 11 órakor lesz. (M. T. I.)

Tüzbész egy gőzösön.

Vardó, december 13. Az »Orion« nevű bergeni gőzösön tegnap délután, amidőn a hajó Makurból a Silda-fjordon haladt át, tűz ütött ki, mely a hajót, miután eredménytelenül kísérlették meg a partrajutást, elpusztította. A hajó legénysége és az utasok, hat kivételével a csónakra menekülhettek. A megmentettek közül három súlyos égési sebeket szenvedtek. (Magyar Tavirati Iroda.)

Az Unió hadserege.

Washington, december 13. A hadsereg és haditengerészet tisztjeinek gyűlésén Root hadügyminiszteri államtitkár a hadsereg és haditengerészet összeműködéséről szólt és kijelentette, hogy el fog jönni az az idő, amikor Amerika valamely külföldi hatalommal ellenséggé állhat szemben, amikor is a hadseregnek és haditengerészetnek vállvetve kell az ország javáért küzdenie. (M. T. I.)

Kolumbia.

Washington, decz. 15. Bell tábornoknak a leavenworthi erőd parancsnokának washingtoni látogatása különböző hiedelmekre adott alkalmat. A vezérkar tisztjei megengedik, hogy a látogatás összefügg a vezérkar ügyeivel és hogy a tábornokkal való tanácskozás célja a Kolumbia ellen indítandó háború is lehet. Jelzik, hogy ha Kolumbia tovább is küld csapatokat az Istmásra, az eljárás arra vezethet, hogy az Egyesült-Államoknak csapat-szállítása jogosultá válik.

REGÉNYCSARNOK.

A tenger alatt.

— Kalandos regény. —

17

(Megjelent a Strand Magazine 1902. évfolyamában.)

Írta: Max Pemberton.

El sem mondhatom, milyen édesen hangzott ez a dal ott a zordon sziklák közt, azon a rémes éjszakán, amikor csak pár órával ez előtt, szünet láttára mérsárolták le a santicruzi posta-gőzös legénységét... Annnyira furcsa és különös volt ez a jelenet, hogy a társaim szinte azt hitték, hogy nem is földi lényeket látnak.

Ki kellett vernem ezt az ostobaságot a fejből s azért félhangosan így szóltam:

— Talán csak nem ijedünk meg négyen, férfiak, három ilyen gyöngye fehércselédől? ... Hej, Péter! ... Hát mi ez? Utóbb még talán önnek is az inába szállt az esze, meg a bátorsága, pedig azt hittem, hogy igazhitű katolikus, aki föl se veszi a kísérteteket?!

Péter megemeberte magát s nagyot köhintve felelt:

— Hátba puska lenne a kezükben fáklya helyett és nadrágot viselnének a rokolya helyett, bizony mondom, hogy a revolveremből muzsikálnék keringőt tánczukhoz ...

— Bolond beszéd, Péter — vágott közbe a kis Dolly tüzesen. — Kinek jutna eszébe rálőni három ilyen csinos teremtesre? Inkább elmennék hozzájuk téára, ha meghívóznak, vagy kinálnának ... De nézzék csak: most ismét van ott valaki közöttük ... hanem hogy férfi e vagy nő: vigyen el az ördög, ha látom!

— Se nem férfi, se nem nő, — szólt most Seth Barker is, — sörényes oroszlan az ... olyan szent igaz, mint ahogy élék!

Almélkodva bámultunk le a rétre, ahol a három leány körben állt, kezükben a lobogó fáklya, élénk ellentétet képezett a legkülönösebb is ten teremtesével, akit lvalaha látam. Hogy ember volt-e vagy oroszán, szentuccse, nem birtam volna hamarjában megmondani Bozontos, sörényes haja volt, még pedig oly dus haja, hogy egész párnát meg lehetett volna vele tömni. A ruhája, lábelleje csupa rongy volt és tengerész-zubbonya fölött még egy nagy aszszonyi nagykerdőt viselt.

A legkülönösebb pedig az volt, hogy az a három gyönyörű teremtes a legnagyobb szeretettel tánczolta körül a furcsa embert: az egyik ölegette, a másik simogatta, becézgette, a harmadik pedig friss virágokból körtöt koszorut tett a fejére, ekkor aztán mind a hárman megcsóválták a fáklyát fejük fölött, gyorsan futásnak eredtek s fél percz múlva eltűntek a sziklák közt, ahonnan egyre halkabban hozta felénk a szél édes daluk foszlányait:

— Rosamunda-munda-munda ... Rosa-munda-munda-munda ...

(Folyt. köv.)

SZERKESZTOI POSTA.

Érdeklődő. A szedőszekrény ördöge, a sajtóhibák legnagyobbja: az »eltördelés« incselkedett vasárnapi tárczáunkkal. Ez a malheur okozta, hogy a II. fejezet két utolsó bekezdése a III. után került. Bosszantó sajtóhiba, de könnyen észrevehető s nem von le a sikerült tárcza érdeméből.

KÖZGAZDASÁG.

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesület vasárnap tartotta Budapesten gróf *Dessewffy Aurél* elnöke alatt évi nagygyűlést. Az elnöki megnyitó után, melyben a gróf az általános gazdasági életet rajzolta, *Gaál Jenő* mondott *Andrássy Aladár* grófról emlékbeszédet. Elhatározták, hogy *Darányi* arcképét megfestetik. Talliánt testületileg fogják üdvözölni. Majd a tisztikart választották meg. Végül az igazgató-választmány évi jelentését terjesztették elő.

Határidők.

Budapest, decz. 14.	
Buza októberre	7.86
Buza áprilisra	7.88
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Értéktőzsdé

Budapest, decz. 14.	
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	555.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. decz. 14-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.—
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasuti kölcson aranyban 4 1/2%	—
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldtehermentési kötvény	97.75
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	208.
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	164.—
Osztrák járadék papirban	100.60
Osztrák járadék papirban	100.75

Osztrák járadék aranyban	119.25
Osztrák rona	99.25
Osztrák államsorsjegyek	156.—
Osztrák magyar bank részvény	16.20
Magyar hitelbankrészvény	735.—
Osztrák hitelintézet részvény	681.50
Párisi vista	19.05
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.12
Németbirodalmi márka	239.55
Londoni vista	95.12
20 márkás arany	23.43

A szorokostársári felállítás

Dr. VUCSKICS GYULA.

Felhívás.

Alulírottak, mint alapítók a *csabai Reisz* és *Porjesz-féle* butorgyári vállalatot részvénytársasággá akarjuk átalakítani.

A vállalatot mint részvénytársaságot ötven évi időtartamra tervezzük és a vállalat egyszerű folytatása lesz a már tiz esztendeje fennálló, jól bevezetett és elismert kitünő gyártmányokat produkáló ipartelep további üzemének és üzletvezetésének. A vállalat nagy gondot fog fordítani jó rajzok után, izlé es kivitelben készült egyszerű butorok tömeges gyártására, első sorban az engros- és exportüzlet céljaira.

A részvénytársaságot 1000 drb, egyenkint 200 korona névértékű, névre szóló A) sorozatu részvényvel, vagyis *elsőbbségi részvénynyel*, továbbá legfeljebb 1000 drb. egyenkint 200 korona névértékű, névre szóló B) sorozatu, vagyis törzsrészvénynyel, tehát összesen tehát összesen maximális 400.000 korona alaptőkével tervezzük.

Az alaptőkéhez a »Reisz és Porjesz« czég tulajdonosai a következő betétellel járulnak:

1. A békéscsabai vasut-utczai 697. számú ingatlanokkal, a rajta lévő gyárteleppel és egyéb épületekkel maximum 87.000 korona értékben;
2. az összes gépekkel és azok felszereléseivel maximum 58.000 korona értékben;
3. egyéb összes activ-vagyonukkal mindössze mintegy 505.000 kor. értékben;

ezzel szemben mintegy 450.000 korona passiv vagyonnal, ezek szerint tehát maximálisan 200.000 korona vagyonegyenleggel A Reisz és Porjesz czég tulajdonosai az átadandó követelésekért kezességet vállalnak és e czélra megfelelő számú törzsrészvényeik külön-külön költményzetni fognak.

Ezért a betételért a czég tulajdonosai B) sorozatu törzsrészvényeket kapnak, a melyek az első öt esztendőben abban különböznek az A) sorozatu elsőbbségi részvényekkel szemben, hogy a nyereségben való részesedésben az A) sorozatu elsőbbségi részvények 5 százalék erejéig megelőzik a B) sorozatu törzsrészvényeket.

A Reisz és Porjesz czég által átadandó fenntebb részletezett összes cselekvő és szenvedő vagyon értékelését, illetőleg szigorú becslését — beszerzési, illetőleg előállításai árak alapján — szak-

értők közbejöttével az alapítók fogják foganatosítani. A betételnek értékét pedig ennek alapján az alakuló közgyűlés fogja megállapítani, a mely érték azonban a 200.000 koronát meg nem haladhatja.

Az alapítók fenntartják maguknak a jogot, hogy a keresk. törvény 183. §-a alapján az első igazgatóságot kinevezzék.

A részvényaláírás zárídeje 1903. december 20.

A részvények aláírása eszközölhető:

a Békés-Csabai Takarékpénztár Egyesületnél, az Aradi-Ipar és Népbanknál Aradon és Békéscsabán és

a Békés-csaba-városi Takarékpénztár részvénytársaságnál.

Az aláírásnál minden aláírt részvényre névértékének 10 százaléka, az aláírás napjától számított tizennégy napon belül, további 20 százaléka készpénzben és korona értékben befizetendő.

A befizetés a fentnevezett pénzügyintézetek bármelyikénél történhetik.

Tuljegyzés aránylagosan redukáltatik

A vállalat műszaki és kereskedelmi vezetője *Porjesz Mihály* ur lesz, akinek további működését hosszabb időre biztosítottuk.

Ezek után e házagpótló vállalatot a n. é. közönség szives pártfogásába és támogatásába ajánljuk. Békéscsaba, 1903. november hó 30-án. Dr.

Lukács György, Békésvármegye és Hódmezővásárhely főispánja, Gyula. Dr. *Fábry Sándor*, kir.

tanácsos, Békésvármegye alispánja, Gyula. Békés-Csabai takarékpénztár egyesület *Vidovszky Károly* s. k., *Havas* s. k., Békés-Csaba városi Takarékpénztár Részvénytársaság *Reisz* s. k. *Klein* s. k.

Aradi Ipar- és Népbank *Tagányi István* s. k., *Laczay* s. k. *Rosenthal Ignác* gőzmalomtulajdonos, takarékpénztári elnök-igazgató Békéscsaba. *Varságh Béla* takarékpénztári elnök-igazgató Békéscsaba. Dr.

Fáy Samu ügyvéd, pénzügyintézetű ügyész Békés-Csaba. Dr. *Sailer Vilmos* ügyvéd, takarékpénztári ügyész Békés-Csaba. *Fábry Károly* ügyvéd és földbirtokos Békés-Csaba. Ifj. *Szekely Ignác* lapszerkesztő és fa-exporteur Budapest. *Korosy László* főjegyző Békés-Csaba. *Porjesz Mihály* butorgyáros, a »Reisz és Porjesz« czég meghatalmazottja Békés-Csaba. 543

A t. gazdaközönség figyelmébe!

Tisztelettel hozzuk tudomásra, hogy hazai

gácsi pokrócz-gyártmányaink

egyedüli eladásával Biharvármegye számára

Spitzer Testvérek

nagyvárad kerkeskedő czég van megbizva.

Midőn a t. gazdaközönség figyelmét e páratlan jó tartósságu hazai pokróczra felhívjuk, figyelmeztetni batorkodunk, hogy

a valódi gácsi-pokrócz

másnál, mint nevezett czégnél Biharvármegyében nem kapható és kérjük rendeléseivel közvetlen a Spitzer-czéghez fordulni, ha megbizható, jó tartósságu pokróczokat akar beszerezni.

Az árak ugyanoly olcsók, mint budapesti főraktárunkban.

Gács, 1903 november hó.

Tisztelettel:

493.

Gácsi gyapjuszövet és posztógyár.

Lópokróczok rendkívül nagy választékban 1 forinttól kezdve.

Belépési felhívás!

A »Nagyváradai Hitelbank takaré- és segélyszövetkezet« II-ik évtársulatába.

Belépni kívánók ezen szándékukat 1904. évi január hó 1-ig a »Nagyváradai Hitelbank r. t.« üzleti helyiségében (Kossuth Lajos-utca 10. sz.) bejelenthetik. Befizetési hely ugyanott.

Minden egyes üzletrész 20 fillér — beiratási díj üzletrészenként, egy- és mindenkorra — 10 fillér.

A szövetkezet célja a tagokat a tőkegyűjtésre serkenteni és a hitelt igénybevevő tagoknak olcsó kamattal melletti — jótálló nélkül — hitelt nyújtani.

Befizetés mindennap — egész napon át, vásár- és ünnepnapokon d. e 9—10 óráig eszközölhető a »Nagyváradai Hitelbank r. t.« üzleti helyiségében (Kossuth Lajos-u. 10. sz.)

Nagyvárad, 1903 decz. hó 1.

Nagyváradai Hitelbank
takaré- és segélyszövetkezet
igazgatósága.

Uj üzlet!

Szabott árak!

Telefon: 507.

Telefon: 507.

Olesó karácsonyi vásár!

Izléses és olcsó karácsonyi, ugyszintén nászajándékok legjobban beszerezhetőek

Waldmann Mór

üveg-, porcellán- és lámpa-raktárában

Nagyvárad, Szt. László-tér (Fekete-sas épületében).

D u s v á l a s z t é k :

Étkező készletekben	6 frttól feljebb.	Diszes vizes készlet	1.50 frttól feljebb.
Kávés »	3 » »	Boros készlet tálczával	1. » »
Teás »	3.50 » »	Asztali lámpa felszerelve	-.75 » »
Csemege »	1.50 » »	Függő lámpák	3. » »

China- és alpacca-ezüst disztárgyak, Berndorf evő-eszközök eredeti gyári árban. Villamos csillárok mélyen leszállított áron.

Vidéki megrendelések 20 forint összegben bérmentve szállítatnak

Szigoruan szabott árak és pontos kiszolgálás.

Egyedüli szakszerű világítási üzlet és javító-műhely.

Kizárólag Dittmar R.-féle lámpák raktára.

Villamos- és gázvilágítás-berendezési vállalat.

250

Karácsonyi és ujévi ajándékoknak alkalmas tárgyak leszállított árban u. m.

kézimunkában kezdett és kész dolgok, női blousok, gyermekruhák, női és gyermek kötények, harisnyák és zsebkendők, női selyem schaalok

Nagy választékban kaphatók

EISLER BERTALAN

kézimunka-, gyermekruha-, divat- és rövidáru üzletében

392

NAGYVÁRADON, Olaszi, Fő-utca, Kádár János fűszerüzlete mellett.

Finom, szolid és izléses áruk

a karácsony alkalmából

rendkívül mérsékelt árban szerezhethők be

Mezey Sándor, uri-, női-divat, fehérnemű- és finom gyermek-ruha üzletében,
Nagyvárad, Szent László-tér, a „Sas“-szálloda épület.

Uraknak:

nyakkendő ujdonságok, fehérneműek, angol kalapok, harisnyák, keztyűk stb.

Vidéki rendelések pontos eszközlése.

Hölgyek részére:

bluz, jupon, pongyolák, piperecikkek.

Ugyszintén ggermekruházati cikkek nagy raktára.

Ösmert személyiségeknek választék küldetik.

414

CZILLÉR IMRE nagy áruháza

ezuton értesíti n. é. vevőit és vevő közönségét, hogy a szokásos

Karácsonyi olcsó eladás

f. hó 12-től december hó 24-ig tart.

Mélyen leszállított árak mellett eladásra kerülnek a raktáron levő összes **ruhaszövetek, mosó kelmék, selymek, blousok, kalapok, keztyük, fehéreneműek, szőnyegek, kézimunkák, szörmeárúk** és mindennemű **pipere cikkek.**

Maradékok feltűnő olcsón

Kiváló tisztelettel:

CZILLÉR IMRE,

Nagyáruháza,

Olaszi Fő-utca.

Telefon: 232.

406.

Mindenki érdeke

— karácsonyi és ujévi —

==== bevásárlásait ====

Wallerstein Fülöp Fiai czégnél Nagyvárad, Bémer-tér

eszközölni, hol

leltározás előtt minden elfogadható árban

— kézmű és női divatáru cikkek —

árusittatnak ki.